

Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków w Toruniu
Delegatura we Włocławku
UL. ŁĘGSKA 42 * 87-800 WŁOCŁAWEK * TEL./FAX. [054] 2315522

Włocławek, 11 stycznia 2024r.

WUOZ.DW.ZR.5183.9.2023.LS/JD

Parafia Rzymskokatolicka
Wniebowzięcia NMP w Tłuchowie
ul. 3 Maja 24
87-605 Tłuchowo

Dotyczy: wniosku Parafii Rzymskokatolickiej Wniebowzięcia NMP w Tłuchowie, gm. Tłuchowo z dnia 12.10.2023 r. (wpłynęło dnia 19.10.2023 r.) oraz wystąpienia księdza proboszcza w dniu 11.01.2024 r. w sprawie wyjaśnienia i zaopiniowania programu prac konserwatorskich i restauratorskich przy organach z kościoła parafialnego p. w. Wniebowzięcia NMP w Tłuchowie.

Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków w Toruniu – Delegatura we Włocławku w nawiązaniu do ww. wystąpienia informuje, że prospekt organowy wraz z instrumentem muzycznym wchodzący w skład historycznego wyposażenia kościoła parafialnego p. w. Wniebowzięcia NMP w Tłuchowie, posiada wartości zabytkowe i jest ujęty w wojewódzkiej ewidencji zabytków ruchomych oraz objęty ochroną konserwatorską w oparciu o art. 6 ust. 1 pkt 2 lit. „a” oraz art. 22 ust. 2 Ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (t. j. Dz. U. z 2022 r., poz. 840 z późn. zm.).

Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków w Toruniu – Delegatura we Włocławku po zapoznaniu się z przedłożonym programem prac konserwatorskich i restauratorskich: „PRACE KONSERWATORSKIE I RESTAURATORSKIE ZABYTKOWYCH ORGANÓW PISZCZAŁKOWYCH MISTRZA D. BIERNACKIEGO W KOŚCIELE PARAFIALNYM PW. WZIEBOWZIĘCIA NMP W TŁUCHOWIE” opracowanym przez organmistrza Marka Bączka, Ciechanów 2023 r., **ze stanowiska konserwatorskiego opiniuje pozytywnie zakres prac konserwatorskich i restauratorskich przy organach wraz z instrumentem muzycznym z kościoła parafialnego p. w. Wniebowzięcia NMP w Tłuchowie.**

Otrzymują:

1. Parafia Rzymskokatolicka Wniebowzięcia NMP w Tłuchowie
2. aa

**Prace konserwatorskie i restauratorskie zabytkowych organów
piszczalkowych mistrza D. Biernackiego w kościele parafialnym
pw. Wniebowzięcia NMP w Tłuchowie.**

Przedmiotem planowanego remontu organów piszczałkowych jest instrument zbudowany w roku 1900 przez firmę Dominika Biernackiego z Dobrzynia nad Wisłą. Posiada jeden manuał (klawiaturę ręczną o skali C-f3) i pedał (klawiaturę nożną o skali C-c1). Posiada 13 głosów. Zbudowany jest w systemie mechanicznym z wiatrownicami stożkowymi. Stół gry (kontuar) jest wolnostojący i usytuowany przed szafą organową. Szafa organowa składa się tylko ze ściany przedniej z prospektem organowym, boczne ściany stanowią mury wnęki na chórze muzycznym. Nad sekcją pedałową znajduje się zabudowa drewniana umieszczona ukośnie, poprawiająca akustykę tej sekcji. Sekcja manuału składa się z dwóch wiatrownic umieszczonych jedna nad drugą, umieszczonych z przodu zaś sekcja pedałowa z jednej wiatrownicy umieszczonej z tyłu. W tym instrumencie w minionych latach dokonano zmiany jednego głosu organowego, Gambę 8' zamieniono na metalowy głos 2'. Można stwierdzić, że w chwili obecnej instrument ten nie jest w 100% oryginalny.

Celem wykonania remontu organów jest przywrócenie ich do stanu pełnej sprawności. W obecnej chwili uszkodzenia powstałe wskutek dotychczasowej eksploatacji, ingerencji szkodników drewna oraz braku okresowych przeglądów nie pozwalają na wykorzystywanie tego instrumentu do akompaniowania śpiewom, innym instrumentom oraz gry solowej, a tym samym demonstrowanie wszystkich jego walorów. Instrument jest nieczynny od wielu lat.

Bardzo ważnym aspektem jest też to, że organy te są bardzo ważną częścią zabytkowego kościoła i tym samym mają ogromną wartość sentymentalną i turystyczną nie tylko dla mieszkańców Tłuchowa ale również całego regionu.

Dyspozycja organów:

Manuał:

Pryncypał 8'

Holflet 8'

Salicet 8

Gamba 8' (obecnie głos 2')

Oktawa 4'

Flet 4' (cały metalowy)

Flet 4' (pierwsze 24 z drewna, pozostałe z metalu)

Eolina 4'

Qwinta 2 $\frac{3}{4}$ '

Mixtura 3 chóry

Pedał:

Subbas 16'

Pryncypał bass 8'

Oktawa bass 8'

Rejestr: Wypuszcz. wiatru

Dźwignie nożne (tryty): Piano, Forte, Połączenie Pedału z manuałem

Podczas remontu proponuję wykonać następujące prace:

1. Czynności wstępne:

- demontaż wszystkich piszczałek i innych podzespołów organów,
- skatalogowanie piszczałek (określenie które piszczałki zostały uszkodzone)
- oczyszczenie wszystkich elementów z zanieczyszczeń (kurz, pajęczyny itp.),
- oczyszczenie podłogi wewnątrz szafy organowej,
- konserwacja przez nasączenie wszystkich elementów drewnianych środkiem trującym drewnojady firmy ALTAX (szafa organowa od wewnątrz, kanały, wiatrownice itd.). Jeśli będzie taka potrzeba, wielokrotne powtórzenie tego procesu.

2. Zasilanie organów:

- wykonanie nowego oskórowania na miechu (obecnie znajduje się wolnostojący miech pływakowy z pojedynczym podawaczem, przystosowany do kalikowania),
- konserwacja skrzyni, tłoka i ramy a także czerpaka miecha,
- uszczelnienie kanału wiatrowego łączącego miech z wiatrownicami ponieważ jest uszkodzony przez drewnojady,
- przegląd i konserwacja dmuchawy umieszczonej tuż obok miecha,
- wykonanie nowej obudowy dźwiękochłonnej na dmuchawę,
- przygotowanie i montaż obciążenia miecha,

- ustalenie i pomiar odpowiedniego ciśnienia sprężonego powietrza na wyjściu z miecha.

3. Wiatrownice, traktura i stół gry (kontuar) organów:

- wymontowanie ławeczek piszczałkowych i rasterów (grzebieni podtrzymujących piszczałki), oczyszczenie ich i konserwacja,
- sprawdzenie szczelności zaworów tonowych stożkowych oraz gniazd zaworowych w wiatrownicach,
- sprawdzenie szczelności a w razie potrzeby wymiana materiału uszczelnienia pod kłocami (skóra, flanela lub filc) zgodnie z oryginałem,
- sprawdzenie stanu wszystkich abstraktów i w razie potrzeby wymiana uszkodzonych,
- konserwacja wszystkich ram podtrzymujących wiatrownice oraz abstrakty,
- wymiana uszkodzonych winkli,
- wymiana nakładek na klawiszach manuału ponieważ szczególnie te w środkowej części klawiatury są zużyte oraz wielu brakuje,
- wymiana filców, skórek i kaszmiru pod klawiaturą manuału,
- kaszmirowanie otworów gniazd sztyftów prowadzących klawisze w celu likwidacji luzów,
- ustawienie właściwych (równych) przerw między klawiszami,
- ustawienie i wyrównanie wysokości klawiszy,
- naprawa wyłączników rejestrowych,
- założenie nowych filców tłumiących,
- odnowienie tabliczek rejestrowych,
- odrestaurowanie ramy w klawiaturze pedałowej (nożnej),
- wykonanie i zamontowanie wszystkich nowych nakładek w klawiaturze pedałowej,
- regulacja sprężyn pod klawiszami.

4. Część brzmieniowa organów:

- przede wszystkim skatalogowanie stanu użyteczności piszczałek oraz ich stan ilościowy ponieważ wiele piszczałek jest zniszczonych i wielu brakuje,
- wymiana wszystkich piszczałek głosów w sekcji pedałowej: Subbas 16', Pryncypał bass 8' i Oktawa bass 8', (wszystkie drewniane i uszkodzone),
- naprawa bądź w razie potrzeby wymiana pierwszych 12 piszczałek głosu Pryncypał 8' (drewniane i uszkodzone),
- wymiana pierwszych 6 piszczałek głosu Salicet 8', (drewniane i uszkodzone),

- wymiana wszystkich piszczałek głosu Holflet 8', (drewniane i uszkodzone),
- wymiana pierwszych 24 piszczałek głosu Flet 4', (drewniane i uszkodzone),
- wykonanie nowych lub jeśli będzie to możliwe, naprawa uszkodzonych piszczałek metalowych,
- uzupełnienie piszczałek, tych, których brakuje, zgodnie z przebiegiem menzuracyjnym danego głosu,
- oczyszczenie dobrych piszczałek metalowych,
- oczyszczenie i konserwacja piszczałek drewnianych,
- oczyszczenie i pokrycie piszczałek prospektowych nową powłoką farby,
- intonacja i strojenie wszystkich głosów.

5. Szafa organowa:

- konserwacja szafy organowej od wewnętrznej strony środkiem przeciwko drewnojadom,
- oczyszczenie, uzupełnienie ubytków oraz pokrycie nową powłoką lakieru całej szafy organowej (kolor zgodny z oryginałem),
- pokrycie nową powłoką farby elementów złocenia,
- uzupełnienie ubytków w obudowie stołu gry oraz pokrycie nową warstwą lakieru,
- ławeczka dla grającego została wymieniona wcześniej.
- proponuję też możliwość wykonania naprawy zewnętrznej strony szafy organowej przez konserwatora zabytków.